

วิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์บทบาทกัลยาณมิตรในการเจริญกรรมฐาน

ผู้วิจัย : เจ้าอธิการจักรกฤษณ์ กल्याณโร (จำเริญพร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระราชวชิรเมธี ดร. ป.ธ.๙ พธ.บ., ศษ.บ., อ.ม., กศ.ด.

: ผศ.อานนท์ เมธีวรณัฏฐ์ ป.ธ.๖, พธ.บ., ศษ.บ., กศ.ม.

: อาจารย์รุ่งอรุณ อบเชย ป.ธ.๖, ศษ.บ., ค.ม.

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ คือ ๑) เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของมิตร คุณสมบัติ และคุณธรรมของกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดและความสำคัญของการเจริญกรรมฐานในพระพุทธศาสนา และ ๓) เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญ คุณธรรมและบทบาทของกัลยาณมิตรในการเจริญกรรมฐาน และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร เพื่อวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตรและการเจริญกรรมฐาน และสังเคราะห์บทบาทของกัลยาณมิตรในการเจริญกรรมฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๑) มิตร แบ่งได้เป็น ๒ นัย คือ นัยทางศาสนา หมายถึง คนที่มีไมตรีต่อกัน มีเยื่อใยดี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ อาจเป็นผู้ใหญ่หรือผู้เสมอกันก็ได้ ส่วนอีกนัยหนึ่งตามที่คนเข้าใจทั่วไป มิตร หมายถึง เพื่อน เกล็ด ที่คบหากัน สนทนสนมหรืออยู่ใกล้ชิดกัน ความหมายทางศาสนา มิตรจะมีความลึกซึ้งเหนียวแน่น และมีธรรมคือเมตตามากกว่ามิตรที่เรียกว่าเพื่อนตามที่เข้าใจทั่วไป คุณสมบัติของกัลยาณมิตรคือ ลักษณะของบุคคลที่เรียกว่าเป็นสัตบุรุษ มีธรรมของสัตบุรุษ เรียกว่า สัปปุริสธรรม ๗ คุณธรรมของกัลยาณมิตร ประกอบด้วย พรหมวิหารธรรม โยนิโสมนสิการ สังคหวัตถุธรรม และสัปปุริสธรรมหลักธรรมที่สอดคล้องกับกัลยาณมิตรเพื่อยังผลให้เกิดความสัมพันธในสังคม ประกอบด้วย ฆราวาสธรรม ๔ ทศ ๖ และกัลยาณมิตรธรรม ๗ สำหรับคุณลักษณะของกัลยาณมิตรในการเจริญกรรมฐานคือ เป็นกัลยาณมิตรที่ดีตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ที่มีคุณสมบัติที่ถึงพร้อม ๘ ประการ คือ ๑) ความเชื่อ (ศรัทธา) ๒) การสํารวมกาย วาจา และใจ ๓) การฟัง (สุตะ) ๔) การเสียสละ (จาคะ) ๕) ความเพียร (วิริยะ) ๖) ความระลึกได้ (สติ) ๗) ความตั้งใจมั่น (สมาธิ) และ ๘) ความรอบรู้ (ปัญญา) และประกอบด้วยคุณค่า ๓ ประการ คือ เป็นนิมิตแห่งอริยมรรค ทำให้อริยมรรคบริบูรณ์ และเป็นทั้งหมดของพรหมจรรย์

๒) กรรมฐาน คือ ที่ตั้งแห่งการงาน อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ วิธีฝึกอบรมจิตให้มีสติกำหนดรู้เท่าทันทุกอารมณ์ที่เกิดขึ้น กรรมฐานในพระพุทธศาสนามี ๒ ประเภท คือ สมถกรรมฐาน หมายถึง อุบายหรือวิธีการที่ทำให้จิตเกิดความสงบ และวิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง วิธีการที่สร้างให้เกิดปัญญาหยั่งรู้ เห็นแจ้งในสัจธรรมทั้งปวง เป็นความรู้แจ้งเห็นจริงตามกฎของไตรลักษณ์

๓) ความสำคัญของกัลยาณมิตรมี ๕ ประการ คือ เป็นจุดเริ่มต้นสู่ชีวิตที่ดี – เป็นผู้รู้ทาง – เหมือนเข็มทิศของชีวิต – มีธรรมเสมอหรือดีกว่าตน – พาให้เกิดสัมมาทิฐิ มีความเป็นกัลยาณมิตรธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ คือ น่ารัก – น่าเคารพ – น่าเจริญใจ – รู้จักพูดให้ได้ผล – อดทนต่อถ้อยคำ – แกล้งเรื่องล้าลึกได้ – ชี้นำที่ถูกให้ ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างของการเป็นกัลยาณมิตรที่ดีที่ชี้นำเหล่าสาวกของพระองค์บรรลุอรหัตผล และในปัจจุบันพระเถระผู้สอนกรรมฐานได้ประสบผลสำเร็จนั้นล้วนยึดหลักกัลยาณมิตรธรรมในการสอนกรรมฐาน สำหรับด้านการประยุกต์ใช้นั้นได้นำหลักกัลยาณมิตรธรรมในแต่ละข้อมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

Dissertation Title : AN ANALYTICAL STUDY OF THE ROLE OF KALYĀNAMITTA IN
KAMMATTHĀNA RETREAT

Researcher : Chaoatikan Chakkrit Kalayanatharo (Chamroenporn)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Dr. Phrarachwaciramatee Pali. IX, B.A, M.Ed., Ph.D.

: Assist.Prof. Anond Metheewarachattra Pali.VI, B.A, B.Ed., M.Ed.

: Rungarun Obchoei Pali VI, B.A., M.A.

Date of Graduation : 29 November 2013

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the general aspect of friend, qualification and the virtue of Kanyānamitta in Buddhism, 2) to study the concept and the importance of Kammatthāna retreat in Buddhism, and 3) to analyze the importance, virtue and role of Kanyānamitta in Kammatthāna retreat including how to apply in daily life. Qualitative research with documentary study was used for analyzing the related content to Kanyānamitta and Kammatthāna retreat. The document that used for synthesis the role of Kanyānamitta in Kammatthāna. The research results were as follows:

1. Friend was divided into two meanings, friend in Buddhism was the one who maybe older or having the same age that always be kind, take care and share to each other. Friend in general meaning was the one who associate with and may stay close to each other. Friend in Buddhism aspect had higher friendliness than the general meaning. The qualification of Kanyānamitta was a person who full of Dhamma called Sappurisa-dhamma which showed quality of a good man. The virtues of Kanyānamitta consisted of Brahmavihāra, Yonisomanasikāra, Sangahavatthu-dhamma, and Sappurisa-dhamma. In addition, Gharāvāsa-dhamma, Disā and Kanyānamitta-dhamma were usually used for social relationship. The characteristic of Kanyānamitta in Kammatthāna retreat was the one who full of seven Kanyānamitta-dhamma and eight qualifications which consisted of belief, self-controlled, listening, charity, effort,

mindfulness, concentration and wisdom. Kanyānamitta was also full of three main worth which being the source of the four noble paths, to make completely the four noble paths, and being for the holy life (Brahmacariya).

2. Kammatthāna was the setting of work insight of mind and the method of practicing to be consciousness and followed every consideration. There were two types of Kammatthāna in Buddhism. Samatha-kammatthāna was the method and practice of concentrating the mind, and Vipassanā- kammatthāna was the method and practice of insight development which showed the understanding of the three characteristics (Tilakkhana).

3. Five importance of Kanyānamitta were: originate the way to be the best life – know the path to go – being the compass of life – having dhamma equally or higher – lead to see the right view. Kanyānamitta had seven Kanyānamitta-dhamma for being their virtues which were: be lovely – respectful – pleasingly – positive talking – patience – insight teaching – guide the right way. In the past, Buddha was being the best model of Kanyānamitta who taught his disciple to enter enlightenment. In present, the master monk who had been successful in teaching Kammatthāna retreat always used Kanyānamitta-dhamma while they were teaching Kammatthāna. In the aspect of application, each aspect of Kanyānamitta-dhamma was applied in the real situation that occurred in daily life.